

PAIMION KAUPUNGIN JA SAUVON KUNNAN
OPISELUHUOLLON HYVINVOINTISUUNNITELMA
2014-2017

OPISKELUHUOLLON HYVINVOINTISUUNNITELMAN
SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	3
1. Oppilashuollon määritelmät ja tavoitteet	5
Oppilas- ja opiskelijahuollon määrittelyä	5
Oppilashuollon tehtävät ja tavoitteet	6
Oppilashuoltoa säätelevät keskeiset lait ja asiakirjat	6
2. Oppilashuollon yleisiä toimintaperiaatteita	7
Oppilashuolto kuuluu koulun arkeen	7
Lasten ja nuorten hyvinvointi on koulun ja kodin yhteinen tehtävä	7
Lapset ja nuoret ovat osallisia omaan hyvinvointiinsa	8
Lasten ja nuorten monikulttuurisuus otetaan huomioon kasvatuksessa ja opetuksessa	8
Lasten ja nuorten ongelmiin puututaan mahdollisimman varhain	9
Oppilashuoltotyötä tehdään moniammatillisena yhteistyönä	9
3. Oppilashuollon tukipolku	10
4. Oppilashuoltotyö eri kouluasteilla	12
Esiopetus	12
Nivelvaihe esiopetuksesta alkuopetukseen	13
Alakoulu	14
Nivelvaihe alakoulusta yläkouluun	16
Yläkoulu	16
Nivelvaihe yläkoulusta toisen asteen koulutukseen	17
Lukion opiskelijahuolto	17
Opiskelijahuolto Peimarin kky ammattiopisto Livian Paimion yksikössä	19
5. Oppilashuoltotyöryhmä	19
Oppilashuoltotyöryhmän rooli ja tehtävät oppilashuollossa	19
Oppilashuoltotyöntekijöiden keskeiset vastualueet ja tehtävät	20
6. Oppilashuollon moniammatilliset palvelut	22
Kouluterveydenhuolto	22
Koulupsykologipalvelut	24
Koulukuraattoripalvelut	25
Nuorisotyö	26
Lastensuojelu	26
7. Oppilashuoltoon liittyviä käytäntöjä	29
Tiedottaminen kotiin	29
Poissaolojen seuraaminen	29
Koulukiusaaminen/ Kiva-koulu	29
Koulutapaturmien ehkäisy	30
Päihteiden vastainen toiminta	30
Vaara- ja kriisitilanteet	31
8. Oppilashuollon arviointi	31
Opiskeluhuollon hyvinvointisuunnitelman liitteet	
Opiskeluhuoltosuunnitelman liitteet	

JOHDANTO

01.08.2014 astuu voimaan oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Lain tarkoituksena on:

- 1) edistää oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä ehkäistä ongelmien syntymistä;
- 2) edistää koulu- ja opiskeluyhteisön ja –ympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä yhteisöllistä toimintaa;
- 3) turvata varhainen tuki sitä tarvitseville;
- 4) turvata oppilaiden ja opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhuoltopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu; sekä
- 5) vahvistaa opiskeluhuollon toteutumista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että koulutuksen järjestäjän on yhdessä kunnan tai useamman kunnan sosiaali- ja terveystoimen kanssa laadittava opiskeluhuollon hyvinvointisuunnitelma. Suunnitelma hyväksytään osana lastensuojelulain mukaista lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain mukaista talousarviota ja –suunnitelmaa laadittaessa.

Opiskeluhuollon hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattava:

- 1) opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet;
- 2) arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista sekä avustaja-, tuki- ja erityisopetuspalveluista;
- 3) toimet, joilla vahvistetaan opiskeluympäristön ja opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistämistä ja opiskelijoiden varhaista tukea; sekä
- 4) tiedot hyvinvointisuunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää myös, että koulutuksen järjestäjä tekee *Opiskeluhuoltosuunnitelman*, joka voi olla myös usean oppilaitoksen yhteinen. Opiskeluhuollon hyvinvointisuunnitelma ja Opiskeluhuoltosuunnitelma ovat tässä asiakirjassa yhteisiä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää myös, että koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhuollon yleistä suunnittelua, kehittämistä, ohjausta ja arviointia varten monialaisen opiskeluhuollon ohjausryhmän, joka voi olla myös kahden tai useamman opetuksen tai koulutuksen järjestäjän yhteinen.

Tämän suunnitelman liitteenä on Peimarin koulutuskuntayhtymän, ammattiopisto Livian Opiskeluhuollon hyvinvointisuunnitelma 2014-2017.

Tämä oppilashuollon hyvinvointisuunnitelma ja opiskeluhuoltosuunnitelma perustuvat aiemmin tehtyyn ja hyvin toimineeseen ”Oppilashuollon käsikirjaan”, jota on päivitetty kesällä 2013 (opetuspäällikkö Hilikka Koret) ja alkuvuodesta 2014 (sivistysjohtaja Jukka Talka).

Perusopetuslaissa määritellyn oppilashuollon ydintehtävänä on pitää huolta jokaisesta lapsesta ja nuoresta sekä heidän hyvinvoinnistaan päiväkodin ja koulun jokapäiväisessä arjessa. Turvallisessa, avoimessa ja kannustavassa ilmapiirissä yksilö pystyy kehittämään taitojaan, toteuttamaan vahvuuksiaan ja turvautumaan lähellä olevien apuun sitä tarvitessaan. Aina arjen huolenpito ei kuitenkaan riitä, vaan lapsen tai nuoren ongelmiin tarvitaan laajempaa ammatillista näkemystä. Koulun oppilashuoltoryhmä on se moniammatillinen verkosto, joka yhteistyössä huoltajien kanssa suunnittelee ja järjestää lapselle ja nuorelle tukea sekä tarvittaessa ohjaa perheen koulun ulkopuolisen tuen piiriin.

Paimion kaupunki ja Sauvon kunta saivat vuonna 2009 valtion avustusta yhteiseen esi-, perus- ja lukio-opetuksen oppilashuollon kehittämishankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on ollut yhtenäistää oppilashuollon käytäntöjä ja kehittää nivelvaiheiden yhteistyötä eri kouluasteiden välillä sekä lisätä huoltajien kanssa tehtävää työtä oppilashuollon puitteissa. Lisäksi tavoitteena on ollut moniammatillisen verkostotyön laajentaminen eri hallintokuntien välillä. Keskeisenä osana hankkeessa on ollut molempien kuntien yhteisen oppilashuollon käsikirjan laatiminen.

Hanke aloitettiin syksyllä 2009 molempien kuntien oppilashuollon nykytilan kartoituksella, joka toteutettiin kouluihin, opettajille, lapsille ja nuorille sekä huoltajille osoitetuilla kyselyillä. Yläkoulun ja lukion oppilaiden kyselyssä hyödynnettiin vuoden 2009 kouluterveyskyselyjä. Käsikirjan toteuttamisen tueksi hankkeen kehittämisryhmä tutustui toisten kuntien oppilashuollon tilanteisiin vierailujen ja oppilashuollon strategioiden avulla. Lisäksi hankkeen puitteissa järjestettiin koulutusta koulujen ja päiväkotien koko opetushenkilöstölle sekä erikseen oppilashuollon avainryhmille.

Kehittämistyön edetessä siirtyi painopiste lainsäädännön määräyksistä oppilashuollon toimintakulttuuriin. Oppilashuolto koko koulun ja päiväkodin tehtävänä nousi entistä selvemmin esille. Samoin ymmärrys moniammatillisesta yhteistyöstä ja ammatillisesta vuorovaihtuksesta laajentui. Myös kotien ja oppilaiden itsensä osuus oppilashuollossa sai uudenlaisen painoarvon. Elokuun 2010 alusta voimaan tulleet oppilashuoltoa koskevat perusopetuslain muutokset ovat selventäneet oppilashuollon käytäntöjä antaen hyvän selkänöjan konkreettiseen oppilashuoltotyöhön. Lisäksi oppilashuollolla on nyt lainmukainen selkeä asema perusopetuksen toiminnassa.

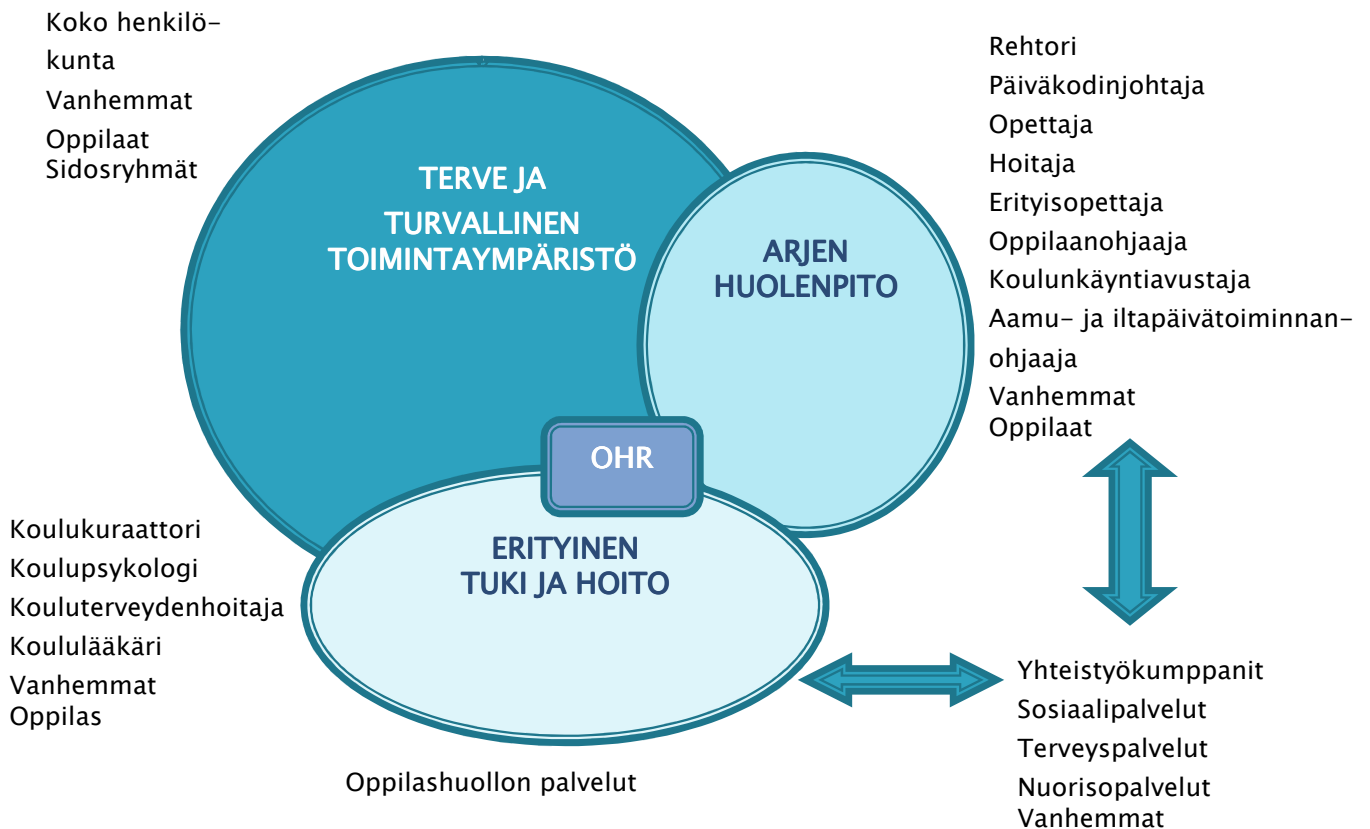
Oppilashuollon käsikirjan laatineessa työryhmässä ovat olleet mukana Paimiosta Vistan koulun rehtori Olli-Pekka Lehtonen, erityisopettaja Paula Laine, lukion opinto-ohjaaja Elina Niemi, koulupsykologi Erica Forsblom, koulukuraattori Mika Peltonen, kouluterveydenhoitaja Marjut Ranttilä, kiertävä erityislastentarhanopettaja Irma Raittila, erityisnuorisotyöntekijä Mia Lemberg ja sosiaalityöntekijä Minna Hänninen sekä Sauvosta yhtenäiskoulun rehtori Timo Heinonen ja päivähoitajaja Hanna-Leena Heinonen. Hankkeen koordinaattorina on toiminut Paimion koulutoimen taloussihteeri Hilka Koret.

1. OPPILASHUOLLON MÄÄRITELMÄT JA TAVOITTEET

Oppilas- ja opiskelijahuollon määrittelyä

Oppilashuolto on toimintaa, jonka tarkoituksena on tukea esi- ja perusopetuksessa lapsen tai nuoren oppimista sekä ylläpitää ja edistää hänen psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointiaan. Lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa vastaavanlaista tukea kutsutaan opiskelijahuolloksi. Oppilashuolto on osa koulu yhteisön toimintakulttuuria.

Oppilas- ja opiskelijahuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, joita ovat kansanterveyslais- sa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu koulunkäynnin tu- keminen. Lisäksi oppilashuollon palveluihin voidaan katsoa kuuluvaksi myös kouluruokailu ja perusopetuslain mukaiset koulukuljetukset.

Kuvio 1. Oppilashuollon rakenne

Lähde: Leena Nousiainen, luentomateriaali

Oppilashuollon tehtävät ja tavoitteet

Oppilashuollon tehtävänä on kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun ja päiväkodin yhteisöllistä toimintatapaa. Oppilashuollossa tulee myös seurata ja arvioida koko kouluyhteisön ja erilaisten lapsi- ja oppilasryhmien hyvinvointia sekä huolehtia siitä, että lapsen tai nuoren yksilölliset, kasvuun, kehitykseen ja terveyteen liittyvät tarpeet otetaan huomioon arjen toiminnassa.

Tavoitteena on luoda fyysisesti ja psyykkisesti terveellinen ja turvallinen oppimis- ja kasvuympäristö, suojata lasten ja nuorten mielenterveyttä ja ehkäistä heidän syrjäytymistään.

Oppilashuoltoa säätelevät keskeiset lait ja asiakirjat

Suomen perustuslaki ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus

Suomen valtio on allekirjoittanut YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen vuonna 1991. Se ja Suomen perustuslaki kiinnittävät erityistä huomiota lasten perusoikeuksiin ja heidän hyvinvointinsa edistämiseen. Kaikilla lapsilla on oikeus koulutukseen. Heitä tulee kohdella tasa-arvoisina yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavalla tavalla.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628

Maksuton oppilashuolto ja sen palvelut ovat jokaisen oppilaan oikeus esi- ja perusopetuksessa. Oppilashuoltotyötä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa. Laki määrittelee myös oppilashuollon ja sen palvelut sekä säättää yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä oppilashuollossa. (31a §)

Perusopetuslaissa on säädökset henkilötietojen salassapidosta ja käsittelystä sekä opetuksen järjestäjän oppilasta koskevasta tietojensaantioikeudesta ja tietojenantamisvelvollisuudesta (40-41 §).

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417

Kunnan on lapsille, nuorille ja lapsiperheille tarkoitettuja palveluja järjestäessään ja kehittäessään huolehdittava siitä, että näiden palvelujen avulla tuetaan huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lasten kasvatuksessa sekä saadaan selville lasten, nuorten ja lapsiperheiden erityisen tuen tarve. Kunnan on tarvittaessa järjestettävä toimintaa, joka tukee erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria. (8 §)

Kunnan tulee järjestää koulupsykologi ja -kuraattoripalveluita, jotka antavat perusopetuslaissa tarkoitetun riittävä tuen ja ohjauksen koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Palveluilla tulee edistää myös koulun ja kodin välisen yhteistyön kehittämistä. (9 §)

Lastensuojelulaki edellyttää yhteistyötä sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen ja muiden kunnan viranomaisten välillä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja epäkohtien poistamiseksi (7 §). Lisäksi laki säättää työntekijän velvollisuudesta lastensuojeluilmoituksen tekemiseen (25 §).

Kansanterveyslaki 28.1.1972/66

Kansanterveystyöhön kuuluvina tehtävinä kunnan tulee ylläpitää kouluterveydenhuoltoa sekä kunnan alueella sijaitsevien koulutusta järjestävien oppilaitosten opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta opiskeluterveydenhuoltoa. Lisäksi terveydenhuoltohenkilöstöltä edellytetään yhteistyötä muun oppilashuolto- ja opetushenkilöstön kanssa. (14 §)

Opetussuunnitelmien perusteet

Opetushallitus on uudistanut sekä esi- että perusopetuksen valtakunnallisia opetussuunnitelmien perusteita 1.1.2011 lukien. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa uudistetut opetussuunnitelmat käyttöön viimeistään 1.8.2011. Opetussuunnitelmien muutoksessa kiinnitetään erityistä huomiota oppilashuollon järjestämiseen. Oppilashuolto kuuluu kaikille koulu-yhteisössä työskenteleville. Sitä toteutetaan yhdessä huoltajien kanssa ja se on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea.

Opetussuunnitelman perusteita uudistetaan 1.8.2014 alkaen oppilas- ja opiskelijahuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

Laki astuu voimaan 1.8.2014.

2. OPPILASHUOLLON YLEISIÄ TOIMINTAPERIAATTEITA

Oppilashuolto kuuluu koulun arkeen

Oppilashuolto on kiinteä osa päiväkodin ja koulun päivittäistä arkea ja kuuluu aina tilanteisiin, joissa oppilaat ja aikuiset ovat tekemisissä toistensa kanssa. Näin oppilashuolto koskettaa kaikkia lasten ja nuorten kanssa toimivia työntekijöitä niin esi- ja perusopetuksessa kuin lukiossakin. Lähtökohtana on ammatillinen välittäminen, joka on jokaisen opetus- ja kasvatustyötä tekevän perusominaisuus. Työntekijä on aidosti kiinnostunut toisesta ihmisestä ja ymmärtää ja on tukena toiselle tälle vaikeissa tilanteissa.

Päivittäisen oppilashuollon ennaltaehkäisevyys perustuu siihen, että lasten ja nuorten toimintaa, hyvinvointia ja sosiaalista vuorovaikutusta seurataan ja tuetaan jatkuvasti arjen jokapäiväisissä tilanteissa ja esille tuleviin ongelmiin puututaan viipymättä. Hyvin toimivat vuorovaikutussuhteet sekä oppilaiden ja aikuisten välillä että yhteisön aikuisten kesken edistävät ongelmien ennaltaehkäisyä.

Lasten ja nuorten hyvinvointi on koulun ja kodin yhteinen tehtävä

Oppilashuoltoa toteutetaan yhdessä kotien kanssa. Vastuu tästä yhteistyöstä kuuluu aina ammattilaisille. Parhaat edellytykset hyvälle yhteistyölle luodaan avoimessa toimintakulttuurissa ennen kuin ongelmia on syntynytään. Huoltajien näkökulmaa kunnioitetaan lapsia ja nuoria koskevissa asioissa ja heidän mielipiteitään ja ideoitaan kuunnellaan päiväkodin ja koulun kehittämistyössä. Huoltajat kutsutaan mukaan kehittämään päiväkodin ja koulun toimintaa muun muassa vanhempainoimikuntien kautta.

Yhteistyö kotien kanssa perustuu kunnioitukseen, tasa-arvoisuuteen, luottamukseen, rehellisyyteen ja ammatillisuuteen. Kunnioitus vanhemmuutta ja oman lapsen tuntemista

kohtaan on tärkeä edellytys toimivalle yhteistyölle perheiden kanssa. Huoltajien tulee olla tietoisia lastaan koskevista asioista ja heitä tulee kohdella tasa-arvoisina toimijoina lapsensa asioissa. Heille tulee antaa tietoa myös siitä, miten oppilashuollollisen asian vireillepano ja valmistelu tapahtuvat. Halutessaan ja tarvittaessa huoltajien tulee pystyä osallistumaan tilaisuuksiin, jossa heidän lapsensa asioita käsitellään.

Oppilashuollollisissa tilanteissa tunteet ovat usein vahvasti mukana, ja osapuolet saattavat olla täysin eri mieltä käsiteltävästä asiasta. Tällaisissa tilanteissa vuorovaikutuksen kaksisuuntaisuuden varmistaminen ja pyrkimys keskustelukumppanin viestien oikein kuulemiseen ja ymmärtämiseen rakentavat luottamusta osapuolten välille. Rehellisyys on myös vuorovaikutuksen tärkeä kulmakivi. Vuorovaikutustilanteissa on oleellista säilyttää sekä hienotunteisuus että suoruuus. Ne tukevat uskottavuutta ja toisen halua ottaa vastaan esitettävä asia.

Lapset ja nuoret ovat osallisia omaan hyvinvointiinsa

Lasten ja nuorten osallisuuttaan itseään koskevissa oppilashuollollisissa kysymyksissä ei tule unohtaa. Osallisuus merkitsee toisaalta oppilaan kuulemista toisaalta hänen ottamistaan mukaan päätöksentekoon. Kun lapsi tai nuori tarvitsee tukea oppimiseen tai muihin elämän haasteisiin, tuloksellisempaa on nähdä hänet aktiivisena oman elämänsä toimijana kuin toiminnan kohteena. Mitä vanhemmasta oppilaasta on kyse, sitä enemmän häntä tulee kuulla päätöksenteossa.

Oppilaiden osallisuus tarkoittaa myös heidän ottamistaan mukaan koulun toimintaympäristön kehittämiseen ja hyvinvoinnin edistämiseen. Koulun yhteisöllinen toimintakulttuuri on omiaan edistämään myönteistä ilmapiiriä. Osallistaminen ja vastuuttaminen ikäkauteen sopivalla tavalla edesauttavat lasten ja nuorten sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja edistävät kaikkia osapuolia tyydyttävien ratkaisujen löytämistä. Kaverisuhteet ovat oppilaille voimavara, jota koulussa kannattaa hyödyntää. Erilaisilla oppilaita aktivoivilla toimintamalleilla voidaan edesauttaa lasten ja nuorten hyvinvointia koulussa. Näitä toimintamalleja ovat muun muassa kummioppilas-, tutor- ja oppilaskuntatoiminta sekä vertaissovittelu. Kouulaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ja kerhotoiminnan keinoin voidaan puolestaan tukea lasten ja nuorten kaverisuhteiden kehittymistä.

Lasten ja nuorten monikulttuurisuus otetaan huomioon kasvatuksessa ja opetuksessa

Paimiossa ja Sauvossa erilaisten kulttuurien kirjo päiväkodeissa ja kouluissa on vielä tällä hetkellä vähäistä johtuen osittain maahanmuuttajataustaisten oppilaiden harvalukuisuudesta. Tarvittaessa heidän erityistarpeensa tulee kuitenkin ottaa huomioon.

Maahanmuuttajataustaisilla lapsilla ja nuorilla on samat oikeudet erityispalveluihin kuin muillakin samanikäisillä. Heille tulee lisäksi tarjota erityispalveluita kuten valmistavaa ja omankielistä opetusta oppimisen ja muun kehityksen tueksi. Tuen tarvetta arvioidaan yhteistyössä huoltajien kanssa. Arvioinnissa on tärkeää tiedostaa, että kotoutuminen uuteen kulttuuriin ja samanaikaisesti oman kulttuurin säilyttäminen voi lapselle tai nuorelle olla ristiriitainen tilanne ja aiheuttaa ylimääräistä psyykkistä kuormittavuutta.

Suhtautumisessa maahanmuuttajataustaisiin perheisiin tulee välttää yleistämistä. Heidän kuten suomalaisperheidenkin välillä on eroja. Kuitenkin kulttuurierot on hyvä ottaa huomioon yhteistyötä tehtäessä; esimerkiksi viranomaisiin luottaminen ja yksilöllisten tukitoimien ymmärtäminen voi maahanmuuttajataustaiselle perheelle olla vaikeaa. Lisäksi perheen historiassa voi olla traumaattisia kokemuksia, jotka vaikuttavat huoltajien ja lasten käyttäytymiseen. Toisaalta tiedon välittäminen ja ymmärretyksi tuleminen voivat vaatia aikaa, asioiden toistamista sekä käsitteiden yksinkertaistamista. Lasta tai nuorta ei kuitenkaan saa käyttää tulkkina oppilashuoltoon liittyvissä asioissa.

Tarvittaessa on hyvä tukeutua asiantuntijoihin ja konsultoida heitä sekä ohjata perheitä eri palvelujen piiriin. Internetosoitteesta www.moped.fi löytyy monikulttuurisen pedagogiikan sivusto, josta saa hyödyllistä tietoa maahanmuuttajataustaisen oppilaan tarpeista koulun arjessa ja materiaalia koulun käyttöön.

Lasten ja nuorten ongelmiin puututaan mahdollisimman varhain

Oppilashuoltotyön yhtenä perusperiaatteena on ongelmien ennaltaehkäisy ja mahdollisimman varhainen puuttuminen lapsen tai nuoren koulunkäyntiä vaikeuttaviin seikkoihin. Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan ongelmien havaitsemista ja tuen tarjoamista mahdollisimman nopeasti missä tahansa vaiheessa lapsen tai nuoren opinpolkua. Varhainen tuen tarpeen havaitseminen ja tuen tarjoaminen vaatii vähemmän resursseja kuin korjaava toiminta. Opettaja on avainasemassa varhaisen puuttumisen prosessissa. Hän tekee yhteistyötä kodin kanssa ja vastaa tiedon välittämisestä. Huoltajien mukanaolo varhaisen puuttumisen prosessissa on oleellista sen onnistumisen kannalta.

Huolen puheeksi ottaminen on olennainen osa varhaista puuttumista. Huoli lapsen tai nuoren oppimisesta tai hyvinvoinnista voi herätä opettajalla, muulla työntekijällä, huoltajalla tai oppilaalla itsellään. Puheeksi ottaminen toteutetaan kunnioittavasti keskusteluna huoltajien kanssa, jolloin opettaja esittää oman lasta tai nuorta koskevan huolensa ja pyytää apua ja yhteistyötä huoltajilta. Näin luodaan pohjaa tasavertaiselle ja toimivalle vuorovaikutukselle.

Oppilashuoltotyötä tehdään moniammatillisena yhteistyönä

Oppilashuollon tehtävänä on seurata jokaisen oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja tarvittaessa puuttua ilmeneviin ongelmiin. Tämän tehtävän suorittamiseksi tarvitaan oppilashuollossa moniammatillista yhteistyötä. Osaamiseen perustuvan yhteistyön edellytyksenä on se, että yhteistyökumppanit tuntevat toistensa tietotaidon, jonka perusteella määritellään oppilashuoltotyön vastuualueet.

Moniammatillinen yhteistyö perustuu ammatillisuuteen, jossa vuorovaikutuskanavat pidetään auki kaikkiin suuntiin. Työntekijän on tärkeää tiedostaa omat asenteensa ja tunteensa sekä säädellä niistä johtuvaa käyttäytymistään moniammatillisessa yhteistyössä. Verkoston luottamuksellinen ja toisia arvostava työskentelykulttuuri edistää muun muassa lainsäädännön vaatimusten toteutumista salassapitoa ja vaitiolovelvollisuutta sekä tietojen luovutusta ja saantia koskevissa asioissa.

3. OPPILASHUOLLON TUKIPOLKU

Oppilashuoltotyö on toimintaa, joka rakentuu ennaltaehkäisevyyden perustalle. Muun muassa laadukkaalla opetuksella, kasvua ja kehitystä tukevalla toimintakulttuurilla ja hyvällä yhteistyöllä kotien kanssa luodaan olosuhteet, jotka tukevat lasten ja nuorten oppimista ja yleistä hyvinvointia.

Varsinainen oppilashuollon tuki on prosessi, joka käynnistyy, kun lapsen tai nuoren ongelmat havaitaan ja niiden poistamiseksi ryhdytään toimenpiteisiin. Herännyt huoli otetaan puheeksi ja sitä arvioidaan eri näkökulmista. Huolesta puhutaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa myös huoltajien kanssa ja heidät otetaan mukaan prosessiin. Tarvittaessa prosessiin tulee mukaan myös oppilashuoltotyöryhmä, jonka rooli määrittyy ongelmien laadun ja laajuuden mukaan. Yhdessä sovitun suunnitelman perusteella oppilasta tuetaan ja myös hänen oppimisympäristöään muokataan tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan. Myöhemmin arvioidaan tuen tehokkuutta ja tehdään suunnitelma jatkotoimenpiteistä.

OPPILASHUOLLON TUKIPOLKU

Muokattu Espoon kaupungin mallista

Perusopetuslain mukaan oppimisen ja koulunkäynnin tuki yksittäisen oppilaan kohdalla jakaantuu kolmeen eri tasoon: yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Oppilaan tuen tarpeen arviointi, tuen suunnittelu, järjestäminen ja käytännön toteuttaminen ovat oppilashuollollisen yhteistyön muotoja.

Pedagoginen arvio on opettajan oppilaasta tekemä koulunkäynnin/oppimisen osa-alueisiin liittyvä arviointi. Se tehdään oppilaalle, jolle yleisen tuen keinot ovat riittämättömät. Arvio

käsitellään moniammatillisessa oppilashuoltotyöryhmässä, joka päättää tehostettuun tukeen siirtymisestä.

Henkilökohtainen oppimissuunnitelma (HOPPI) on väline, jolla yhteistyössä huoltajan kanssa voidaan tavoitteellisesti ja säännöllisesti seurata oppilaan kehitystä ja oppimista. Suunnitelmaan tulee kirjata oppilaan lähtökohdat, opetuksen tavoitteet ja menetelmät. Oppimissuunnitelmaan kirjataan opinto-ohjelma ja tavoitteet, pedagogiset ratkaisut sekä opetussuunnitelman toteutumisen vastuualueet.

Pedagoginen selvitys on asiakirja, jossa opetuksesta vastaavat opettajat selvittävät oppilaan oppimisen etenemistä. Se tehdään oppilaan koulunkäynnistä/oppimisesta siinä vaiheessa, kun mietitään oppilaan siirtämistä tehostetun tuen piiristä erityisen tuen piiriin.

Erityisen tuen päätös on sivistysjohtajan tekemä hallintopäätös, joka tarkistetaan vähintään 2. ja 6. luokan jälkeen. Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukimuodoista.

Henkilökohtainen opetuksenjärjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) tulee laatia kirjallisesti erityisen tuen piirissä olevalle oppilaalle yhdessä huoltajan kanssa. Suunnitelmaan kirjataan oppilaan suoritus taso ja valmiudet, oppisisällöt ja tavoitteet, opetuksen järjestäminen sekä arvioinnin perusteet.

OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN RAKENNE JA TASOT				
Yleinen tuki		Tehostettu tuki		Erityinen tuki
Lakisääteiset prosessit:	Pedagoginen arvio	Oppimissuunnitelma	Pedagoginen selvitys	Erityisen tuen päätös ja HOJKS
Yleinen tuki eriyttäminen oppilaan ohjaus oppilashuollon tuki tukiopetus laaja-alainen erityisopetus apuvälineet yms. avustajapalvelut ohjaus- ja tukipalvelut	Tehostettu tuki eriyttäminen oppilaan ohjaus oppilashuollon tuki tukiopetus laaja-alainen erityisopetus apuvälineet yms. avustajapalvelut ohjaus- ja tukipalvelut	Erityinen tuki eriyttäminen oppilaan ohjaus oppilashuollon tuki tukiopetus laaja-alainen erityisopetus kokoaikainen erityisopetus apuvälineet yms. avustajapalvelut ohjaus- ja tukipalvelut		
Tuen järjestäminen: joustavat ryhmittelyt, ryhmäkoko, samanaikaisopetus, tiimiopettajuus, tuki osana kerhotoimintaa sekä aamu- ja iltapäivätoimintaa				

4. OPPILASHUOLTO ERI KOULUASTEILLA

Esiopetus

Esiopetuksen oppilashuoltotyö näkyy arjessa lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimisena, jonka myötä edistetään välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria ja varmistetaan kaikille tasavertainen kasvamisen ja oppimisen mahdollisuus. Jokainen kohtaaminen ja vuorovaikutustilanne lapsen kanssa on merkityksellinen. Kohtaamiseen tarvitaan kiireettömyyttä, joka edellyttää hyvin suunniteltua ja organisoitua arkea, jolloin on aikaa tehdä asioita kaikessa rauhassa. Näin varmistetaan lapselle turvallinen arki, jossa fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset puitteet ovat kunnossa.

Oppilashuoltotyö kuuluu kaikille esiopetuksessa työskenteleville ja sitä toteutetaan yhteistyössä vanhempien kanssa. Päiväkotikohtainen oppilashuoltoryhmä kokoontuu vähintään kerran vuodessa kartoittamaan lapsiryhmien oppilashuollollisia tarpeita. Ennen esiopetusvuotta kartoitetaan moniammatillisessa yhteistyössä esiopetuksen aloittavien lasten joukosta kriittiset tuen tarpeet, jotka vaikuttavat lasten sijoittelussa esimerkiksi integroituihin erityisryhmään. Lisäksi ryhmä kokoontuu tarpeen mukaan käsittelemään yksittäisten lasten tuentarpeita ja suunnittelemaan tarvittavia tukitoimenpiteitä. Yleisiä ja ajankohtaisia oppilashuollollisia asioita voidaan käsitellä myös laajemmassa oppilashuoltoryhmässä, joka koostuu päivähoidon, terveydenhuollon, sosiaalityön ja koulun edustajista.

Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma

Lastentarhanopettaja laatii suunnitelman yhdessä vanhempien kanssa. Se koostuu tiedoista, jotka on saatu

- päiväkodissa tehdyistä lapsen kehitystä kartoittavista havainnoista (kielellinen tietoisuus, matemaattinen ajattelu, muisti, hahmottaminen, sosiaalinen, fyysinen ja motorinen kehitys)
- huoltajien kirjaamasta (lomake) näkemyksestä lapsen kasvusta ja kehityksestä sekä heidän asettamistaan toiveista ja tarpeista
- oppilashuoltotyöryhmän kartoittamat tuen tarpeet
- lapsen haastattelusta (lomake)
- lapsen itsearviointista (lomake, jonka lapsi täyttää huoltajiensa tai lastentarhanopettajan kanssa)

Esiopetuksen oppimissuunnitelmakeskusteluissa otetaan huoltajien kanssa esille pienetkin huolen aiheet ja tuen tarpeet. Niitä koskevat yhteisesti sovitut tukitoimet kirjataan yleisenä tukena lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan.

Varhainen puuttuminen

Mikäli lasta ei voida riittävästi tukea arjen huolenpidon keinoin, tarvitaan oppilashuoltoryhmän palveluita. Tarvittaessa järjestetään tapaaminen huoltajien ja oppilashuoltoryhmän (lapsiryhmän opettaja ja muu henkilöstö, kiertävä erityislastentarhanopettaja sekä tarvittaessa neuvolan terveydenhoitaja ja/tai sosiaalityöntekijä) kanssa. Yleisen tuen piirissä olevien toimenpiteiden ollessa riittämättömiä, määritellään huoltajien ja oppilashuoltotyöryhmän kesken mahdollisen tehostetun tuen tarpeet lastentarhanopettajan tekemän pedagogisen arvion pohjalta. Tuen tarpeet ja suunnitellut toimenpiteet kirjataan lapsen oppimissuunnitelmaksi. Yhteistyö lapsen huoltajiin tiivistyy. Oppimissuunnitelmaa tarkastetaan puolivuositain. Lapsen tulevasta koulumuodosta keskustellaan tarvittaessa mahdollisimman varhain.

Kodin ja esiopetuksen yhteistyö

Yhteistyötä kotien kanssa toteutetaan esiopetuksessa kasvatuskumppanuuden mallin mukaisesti, jolloin tavoitteena on yhteinen ymmärrys ja päätöksenteko kunnioittavan ja tasa-arvoisen dialogin avulla.

Mikäli lapsi siirtyy päiväkodin esiopetukseen muusta päivähoitopaikasta tai suoraan kotoa, hänet kutsutaan yhdessä huoltajiensa kanssa tutustumaan päiväkotiin, jolloin heille annetaan tietoa päiväkodin varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmasta. Huoltajat saavat täytettäväkseen esitietolomakkeen.

Toimintavuoden alussa järjestetään vanhempainilta, jossa kerrotaan esiopetuksen tavoitteista, toimintamenetelmistä ja painopistealueista sekä esiopetukseen liittyvästä oppilashuollosta, oppilashuoltoryhmästä ja sen toimintatavoista. Alkusyksystä huoltajien kanssa tehdään lapsen henkilökohtainen esiopetuksen oppimissuunnitelma, joka perustuu päiväkodin, huoltajien sekä lapsen omiin näkemyksiin.

Päivittäinen yhteydenpito tapahtuu lapsen tuonti- ja hakutilanteissa sekä tarvittaessa puhelinkeskusteluina. Lisäksi rutiiniasioiden informointiin käytetään reissuvihkoa. Lukuvuoden aikana perheille järjestetään toiminnallisia ja huoltajille keskustelevia teemailtoja sekä erilaisia juhlia.

Keväällä huoltajien kanssa käydään arviointikeskustelu esiopetusvuodesta ja lapsen kouluvalmiudesta lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman pohjalta. Asiakastytyväisyyskyselyn (TAK-lomake) avulla selvitetään huoltajien tyytyväisyyttä esiopetukseen.

Nivelvaihe esiopetuksesta alkuopetukseen

Paimiossa ja Sauvossa esiopetusikäisten kouluvalmiutta havainnoidaan ryhmätestausten sijaan päiväkodeissa koko esiopetusvuoden ajan.

- Lapsen kehitystä, toimintaa ja oppimista koskeva havainnointilomake täytetään kaikista esiopetuksessa olevista lapsista. Jos lapsen koulunkäynnin aloittamiseen liittyen on ilmennyt huolta, keskustellaan asiasta huoltajien kanssa viimeistään kevätlukukauden alussa. Huoltajia ohjataan tarvittaessa viemään lapsensa terveyskeskuspsykologille kouluvalmiustesteihin.
- Perusopetukseen ilmoittautuminen on tammi-helmikuussa. Kaikki ikänsä puolesta koulun aloittavat ilmoittautuvat kouluun. Huoltajille jaetaan informaatiota koulun aloittamisesta.
- Luokkamuotoiseen erityisopetukseen menevien lasten osalta järjestetään yhteistyökokous erityisopettajien ja neuvolatyöryhmän kanssa helmikuussa.
- Kouluun tutustumispäivä lapsille ja huoltajille järjestetään kouluilla toukokuun alussa. Huoltajille jaetaan tietoa tärkeistä käytännön asioista (luokkajako, koulukuljetukset, oppilashuolto ja sen palvelut, yhteystiedot, työajat). Wilma-tunnukset jaetaan huoltajille.
- Esiopetuksen lapset tutustuvat oman ryhmänsä kanssa kouluympäristöön ja mahdollisesti tuleviin koulukummeihinsa.
- Alkuopettaja voi tarvittaessa vieraillla päiväkodissa tapaamassa tulevia oppilaitaan tai osallistua lapsen arviointipalaveriin yhdessä huoltajien kanssa.
- Koulutulokkaiden vanhempainillat:

Sauvossa tammikuussa koulupsykologi ja erityisopettaja pitävät esiopetuksessa olevien lasten vanhemmille kouluvalmiutta käsittelevän illan.

Paimiossa toukokuussa tulevan luokan opettaja pitää koulutulokkaiden vanhemmille vanhempainillan koulussa. Tilaisuuteen osallistuu myös esiopetuksen lastentarhanopettaja.

- Kiertävä erityislastentarhanopettaja tapaa toukokuussa koulun laaja-alaiset erityisopettajat, jolloin kartoitetaan yhdessä oppilaiden tehostetun ja erityisen tuen tarpeet ja siirretään huoltajien suostumuksella esiopetusvuonna tehdyt oppimissuunnitelmat kouluun.
- Tiedonsiirtoasiakirjat:
Paimiossa esiopetuksessa tehtyihin havainnointilomakkeisiin perustuva tiivistetty tiedonsiirtolomake annetaan huoltajien suostumuksella lapsen tulevalle opettajalle.
Sauvossa esiopetuksen lastentarhanopettaja ja luokanopettajat pitävät huhtikuussa kokouksen tulevista oppilaista. Samalla lapsen kehityksestä kertova, esiopetusvuoden aikana tehty havainnointilomake siirtyy vanhempien suostumuksella tulevalle opettajalle.
- Laaja oppilashuoltoverkosto kokoontuu toukokuun lopulla, jolloin käsitellään yleisiä esiopetukseen liittyviä huolia, tarpeita, järjestelyjä ja toimenpiteitä. Verkostoon osallistuu myös koulupsykologi, sosiaalityöntekijä sekä neuvolan työryhmä.
- Syksyllä kokoontuu esi- ja alkuopetuksen verkosto, jossa lastentarhanopettajat, kiertävä erityislastentarhanopettaja sekä ensimmäisen luokan opettajat ja laaja-alaiset erityisopettajat keskustelevat lasten koulualoituksen sujumisesta.

Alakoulu

Syksyllä 1.-luokkalaiset tutustuvat uuteen kouluunsa luokanopettajan johdolla ja kummioppilaiden avustuksella. 1. luokkien opettajat pitävät luokilleen vanhempainillan ja ns. vanhempainvartit. Luokanopettajat voivat myös käydä keskusteluja esiopetuksen opettajien kanssa koulun alkamisen sujumisesta.

Alakoulussa oppilaan hyvinvointia ja koulunkäyntiä tuetaan muun muassa Kiva-kouluohjelmalla, jonka puitteissa pidetään kiusaamisen vastaisia oppitunteja pääsääntöisesti 1. ja 4. luokille. Kiva-koulu ohjelmaan osallistuvat kaikki koulussa työskentelevät. Kouluissa on valittu opettajista koostuva KiVa-tiimi, joka vastaa koulujen kiusaamistapausten käsitteystä.

Koulujen vanhempainyhdistykset voivat myös osallistua oppilaiden hyvinvointia edistäviin tapahtumiin ja järjestää kodin ja koulun välistä yhteistyötä.

Oppilaiden osallisuutta hyvinvointinsa edistämiseen toteutetaan ottamalla oppilaat mukaan suunnittelemaan koulun yhteisiä asioita ja tapahtumia. Oppilaita kannustetaan myös tukemaan niitä koulukavereita, joilla on vaikeuksia.

Vanhempainiltoja järjestetään jokaisella luokalla vähintään kerran lukuvuodessa. Tarvittaessa opettaja voi kutsua huoltajia koululle useamminkin esimerkiksi luokkien erilaisten tapahtumien tai retkien yhteydessä.

Wilma-järjestelmän avulla pidetään yhteyttä koteihin oppilaan asioissa. Myös huoltajat ja oppilaat itse voivat olla yhteydessä kouluun Wilman välityksellä.

Varhainen puuttuminen

Luokanopettaja on koulussa se henkilö, joka parhaiten pystyy seuraamaan luokkansa oppilaiden hyvinvointia. Usein oppilasta koskevat huolenaiheet selviävät opettajan ottaessa yhteyttä huoltajiin. Oppimisvaikeuksien ilmetessä opettaja voi kääntyä erityisopettajan puoleen, jonka kanssa hän kartoittaa oppilaan vaikeuksien laajuutta. Huolen herätessä opettaja voi ottaa asian esille myös moniammatillisessa oppilashuoltotyöryhmässä. Viimeistään tässä vaiheessa asiasta ilmoitetaan oppilaan huoltajille. Oppilaan tarvitsema tuki määritellään yhdessä luokanopettajan, huoltajien ja oppilashuoltotyöryhmän kanssa.

Laaja-alainen erityisopetus osana alakoulun oppilashuoltotyötä

Laaja-alainen erityisopetus on osana oppilashuoltoa kehittämässä yksittäisten oppilaiden ja oppilasryhmien työskentely- ja oppimisolosuhteita. Tärkeänä osana korostuu erityisopettajan konsultoiva rooli moniammatillisessa yhteistyössä sekä oppimissuunnitelmien ja HOJKS:ien laatimisessa. Laaja-alaista erityisopetusta pyritään tarjoamaan sekä yleisen että tehostetun ja erityisen tuen vaiheissa. Sitä voidaan antaa samanaikaisopetuksena, pienryhmässä ja yksilöllisesti esimerkiksi puhe- ja luki-opetuksena.

Laaja-alainen erityisopetus yleisen tuen aikana pyrkii ehkäisemään oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia heti huolen ilmaannuttua. Yleinen tuki painottuu alakoulussa erityisesti koulunkäynnin alkuvaiheeseen. Erityisopetuksen avulla arvioidaan ja vahvistetaan oppimisen perustaitoja. Seulontaa ja arviointia tehdään esim. normeerattujen testien avulla.

Tehostetun tuen aikana laaja-alaisen erityisopetuksen merkityksen tulee tukimuotona vahvistua. Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, tarkistetaan erityisopetuksen tarve. Arvioon perustuvassa oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan tarvitseman laaja-alaisen erityisopetuksen tavoitteet ja järjestäminen.

Erityisen tuen vaiheessa oppilas voi myös saada laaja-alaista erityisopetusta. Silloin kun oppilaan opetus järjestetään yleisopetuksen ryhmässä, tulee laaja-alaisen erityisopetuksen olla keskeinen tukimuoto. Erityinen tuki määritellään pedagogisen selvityksen avulla. Oppilaan tarvitseman laaja-alaisen erityisopetuksen tavoitteet ja järjestäminen kuvataan HOJKS:ssa.

Aamu- ja iltapäivätoiminta osana koulunkäynnin ja oppimisen tukea

Aamu- ja iltapäivätoiminta tarjoaa osaltaan mahdollisuuden oppilaan koulunkäynnin ja oppimisen tukemiseen. Näiden oppilaiden kohdalla toiminnan järjestelyjä suunniteltaessa yhteistyö huoltajan, koulun ja aamu- ja iltapäivätoiminnan kesken on erityisen tärkeää.

Oppilaan oppimissuunnitelma ja henkilökohtaisen opetuksen järjestämisestä koskeva suunnitelma (HOJKS) voivat tarvittaessa sisältää kuvaukset oppilaan osallistumisesta aamu- ja iltapäivätoimintaan sekä yhteistyöstä eri tahojen kanssa. Tiedot tehostetun ja erityisen tuen antamisesta, näihin liittyvät asiakirjat ja niiden sisältämät tiedot ovat salassa pidettäviä. Oppilasta koskevien salassa pidettävien tietojen luovuttaminen aamu- ja iltapäivätoiminnan henkilöstölle edellyttää huoltajan antamaa yksilöityä tiedonsiirtolupaa. Tästä huolimatta koulu ja oppilashuolto voivat luovuttaa aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajille toiminnan asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Oppilashuollon asioissa iltapäivätoiminnanohjaajat toimivat yhtenä lasta ja huoltajia tukevana tahona. Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajat voivat huoltajan suostumuksella ja oppilashuollon toivomuksesta osallistua tarvittaessa oppilashuollon palavereihin ja HOJKS:n laadintaan.

Nivelvaihe alakoulusta yläkouluun

Tiedonsiirto alakoulusta yläkouluun

- Tammi-helmikuussa yläkoulun rehtori kartoittaa yhdessä alakoulujen rehtoreiden/luokanopettajien kanssa 7. luokalle siirtyvät oppilaat ja muodostaa oppilasryhmät.
- 6.-luokkalaisten järjestetään tutustumistilaisuus yläkouluun oppilaan ohjaajan ja tukioppilaiden johdolla.
- 7.-luokkalaisten huoltajille järjestetään vanhempainilta syksyllä. Tilaisuudessa ovat mukana rehtori, tulevat luokanvalvojat ja koulun oppilashuoltotyöryhmä. Myös 6. luokan opettajalla on mahdollisuus osallistua tähän tilaisuuteen. Huoltajille esitellään muun muassa koulun käytäntöjä, opetussuunnitelmaa ja tuntijakoa, aikatauluja, koulukuljetuksia sekä luokkajakoa.
- Yläkouluun tulevien terveystarkastukset ajoitetaan siten, että niihin voidaan kutsua myös oppilaan huoltajat.
- Syyslukukauden alussa järjestetään uusille 7.-luokkalaisten ryhmäytymistä edistävää toimintaa esimerkiksi leiripäivän muodossa.
- Oppilaanohjaaja haastattelee kaikki uudet oppilaat.
- Lisäksi syksyllä järjestetään 7.-luokkalaisten kiusaamisen ehkäisyä ja yhteisöllisyyttä edistäviä KiVa-koulu oppitunteja.

Yläkoulu

Yläkoulussa oppilaiden toimintaa ja hyvinvointia seuraavat opettajat ja muu henkilökunta. Ilmenevät huolenaiheet otetaan heti puheeksi ja niihin puututaan mahdollisimman pian. Huolen aiheista tiedotetaan huoltajille ja heidät otetaan mukaan ongelmien käsittelyyn. Sekä luokanvalvoja että oppilaanohjaaja ovat avainasemassa oppilaan tuen tarpeen kartoittamisessa ja yleisen tuen suunnittelussa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuus kahdenkeskeisiin keskusteluihin luokanvalvojan kanssa ainakin kerran lukuvuodessa. Erilaisia vanhempainiltoja pidetään eri luokka-asteille ainakin kerran lukuvuodessa.

Oppilaiden osallisuutta, vertaistukea ja yhteisöllisyyttä edistetään oppilaskunta- ja tukioppilastoiminnalla sekä kerhotoiminnan keinoin. Näiden toimintamuotojen kautta oppilaat otetaan mukaan koulun toiminnan suunnitteluun, järjestämiseen ja toteuttamiseen. Lisäksi KiVa-koulu ohjelman avulla pyritään vähentämään ja ehkäisemään koulukiusaamista.

Oppilashuoltotyöryhmä koordinoi koulun oppilashuoltotyötä. Jokainen luokanvalvoja kutsutaan kerran lukuvuodessa keskustelemaan luokkansa tuen tarpeista ja tarvittavista tuen muodoista.

Laaja-alainen erityisopettaja huolehtii omalta osaltaan yleisopetuksen opetusryhmissä opiskelevien tehostetun tai erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden koulunkäyntiin liittyvien yksilöllisten opetusjärjestelyjen toteuttamisesta (oppimissuunnitelma, HOJKS).

Erityisopettaja osallistuu koulun oppilashuoltoryhmän työskentelyyn. Tarvittaessa hän osallistuu oppilaan siirtymävaiheita tukevaan yhteistyöhön (alakoulu, toinen aste), sekä kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön.

Nivelvaihe yläkoulusta toisen asteen koulutukseen

- 9.-luokkalaisten vanhemmille järjestetään vanhempainilta, jossa esitellään toisen asteen koulutuksen tarjontaa sekä hakumenettelyä oppilaitoksiin (joulutammikuu).
- Oppilaille järjestetään tutustumisia toisen asteen oppilaitoksiin oppilaanohjaajan johdolla.
- Oppilaitosten opiskelijat vierailevat koulussa.
- Oppilaille jaetaan esitteitä toisen asteen koulutuspaikoista.
- Oppilaanohjaaja pitää jatko-opintoihin liittyviä ohjaustunteja 9.-luokkalaisille.
- Oppilaat täyttävät yhteishakulomakkeet ohjatusti koululla.
- Oppilaille tarjotaan tarvittaessa mahdollisuutta joustavaan hakuun (opo, erit.ope, terv.hoitaja).
- Koulussa järjestetään tiedonsiirtopalavereita yläkoulun ja toisen asteen koulujen välillä.
- Mahdolliset tiedonsiirtolomakkeet siirretään toisen asteen oppilaitoksiin huoltajien suostumuksella.

Lukion opiskelijahuolto

Opiskelijahuoltotyötä tekevät kaikki lukion työntekijät ja usein sen onnistumiseksi moniammatillinen yhteistyö on välttämätöntä. Arjen opiskelijahuollollista tukea antavat opettajat, ryhmänohjaajat, opinto-ohjaaja, rehtori sekä terveydenhoitaja. Erityistä (opiskelijahuollollista) tukea antavat kuraattori ja psykologi. Oppilaiden mukanaolo toimijoina on tärkeää. Tässä tehtävässä ovat mukana muun muassa oppilaskunta ja tutor- opiskelijat.

Lukion opiskelijahuoltoryhmä

Lukion opiskelijahuoltoryhmä on moniammatillinen ryhmä, johon kuuluvat yleensä rehtori, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, psykologi, kuraattori ja tarvittaessa opettaja. Ryhmä koostuu säännöllisesti, yleensä kerran kuukaudessa. Tarvittaessa kokoukseen osallistuvat opiskelijan huoltajat ja opiskelija itse. Ryhmä tekee moniammatillista yhteistyötä terveystoimen, sosiaalitoimen ja poliisin edustajien kanssa painottaen toiminnan ennaltaehkäisevyyttä. Työskentely on luottamuksellista asioiden käsittelyä opiskelijan tukemiseksi. Ryhmässä sovitaan työnjaosta sekä jatkosuunnitelmasta.

Varhainen puuttuminen

Aineenopettaja ohjaa ja tukee opiskelijaa oman aineensa osalta ja antaa tarvittaessa tukeutusta.

Ryhmäohjaaja haastattelee ryhmänsä kaikki opiskelijat ensimmäisen lukuvuoden aikana, seuraa opintojen edistymistä ja on tarvittaessa yhteydessä huoltajiin. Ryhmäohjaaja osallistuu opiskelijahuoltoryhmän kokouksiin vähintään kerran vuodessa.

Opinto-ohjaaja suunnittelee opiskelijan kanssa opintoja, sitä tukevia toimenpiteitä ja muuttaa tarvittaessa opintosuunnitelmaa. Myös hän haastattelee ensimmäisen vuoden aikana kaikki opiskelijat ja pyrkii näin saamaan kokonaiskuvan opiskelijoista. Hän ohjaa opiskelijoita ylioppilaskirjoitusten ja jatko-opintojen suunnittelussa. Jokainen opiskelija käy vähintään kerran keskustelemassa hänen kanssaan jatko-opiskelusuunnitelmistaan. Opinto-ohjaaja toimii nivelvaiheessa yhdyshenkilönä peruskouluun päin. Hän osallistuu opiskelijahuoltoryhmään ja ohjaa tarvittaessa psykologille, terveydenhoitajalle kuraattorille tai muulle taholle.

Tutor- opiskelijat valitaan vuosittain. Heidän tehtävänä on tutustuttaa uudet opiskelijat toisiinsa ja tukea heidän opiskeluaan. Tutorit ovat mukana ensimmäisillä opinto-ohjauksen tunneilla muun muassa ryhmäyttämässä luokkaa. Heidän tehtävänä on myös koulun esittely peruskoulun oppilaille ja huoltajille.

Huomattaessa opiskelijalla opiskelumotivaation laskua, alakuloisuutta, vuorovaikutusongelmia, opiskelumenestyksen heikkenemistä, alisuoriutumista, huomattavaa väsymistä, poissaoloja, myöhästymisiä tai muita ongelmia aineenopettaja tai ryhmäohjaaja reagoi heti tilanteeseen keskustelemalla opiskelijan kanssa tai pyytämällä apua joltain opiskelijahuollon henkilöltä.

Huolen herättyä opiskelijan tilannetta käsitellään opiskelijahuoltoryhmässä, jossa kartoitetaan mahdollisia tukitoimia. Asian esille tuoja voi olla ryhmäohjaaja, aineenopettaja, opiskelijahuollon työntekijä, huoltaja tai opiskelija itse. Opiskelija ja hänen huoltajansa voidaan myös kutsua kokoukseen. Tarvittaessa opiskelija ohjataan psykologin, kuraattorin tai muun asiantuntijan vastaanotolle.

Lukiolaisten erityinen tuki

Nykyisten säädösten mukaan lukiossa ei ole erityisopetusta vaan kaikilla opiskelijoilla on samat tavoitteet ja sisällöt sekä sama opetussuunnitelma. Lukion opiskelijaa ei pääsääntöisesti voida vapauttaa pakollisten kurssien opiskelusta. Erityinen tuki onkin ensisijaisesti pedagogista tukea, joka kohdistuu oppimaan oppimiseen, oman oppimistyylin löytämiseen sekä itsetunnon vahvistamiseen. Lisäksi opintoja on mahdollista eriyttää jossain määrin, etenkin jos opiskelija ei aio suorittaa oppiaineessa ylioppilastutkintoa.

Jos opiskelijan kielenkehityksen häiriö tulee ilmi vasta lukiossa, tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen tulee aloittaa välittömästi. Lukiolain 13 §:ssä tarkoitetut oppimistilanteet ja kokeet tulee järjestää siten, että opiskelijan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Opiskelijalle voidaan laatia tästä suunnitelma.

Eritystä tukea ylioppilastutkinnoissa koskevat säädökset

Ylioppilastutkinnon järjestämiseen liittyvät seuraavat säädökset, jotka edellyttävät erityisten opetusjärjestelyjen toteuttamista:

- Jos kokelaan koesuoritusta on heikentänyt jokin erityisen painava peruste, ylioppilastutkintolautakunta voi ottaa tämän arvostelussa huomioon. (Laki ylioppilastutkinnoissa järjestämisestä 672/2005 § 8)

- Jos kokelaalla on luku- tai kirjoitushäiriö, hänen kokeensa voidaan järjestää poikkeavasti. Ylioppilastutkintolautakunta päättää järjestelyjen käytöstä kokelaan tai hänen huoltajansa tekemän hakemuksen perusteella. (Valtioneuvoston asetus ylioppilastutkinnosta 915/2005 § 6) Esimerkiksi Turun kristillisen opiston Luki-Tuki -palvelukeskus auttaa ja opastaa lukivaikeuteen liittyvissä asioissa. Luki-Tuesta voi tilata ajan luki-testausta varten. Testauksen jälkeen kirjoitetaan tarvittaessa lukilausunto esimerkiksi ylioppilastutkintolautakunnalle tai oppilaitokselle.
- Erityisen sairauden, vamman tai muun niihin verrattavan syyn, esimerkiksi lukivaikeuden, vuoksi opiskelijalla on oikeus saada erityisjärjestelyjä ylioppilastutkinnon suorittamiseksi. Ylioppilastutkintolautakunta on määrännyt, mitä erityiset opetusjärjestelyt ylioppilaskirjoituksissa voivat olla sekä mitä lausuntoja niiden saamiseksi tarvitaan. (Ylioppilastutkintoasetus 15.2.2001/144 § 14)
- Vieraskieliset opiskelijat saavat pyytäänsä vieraskielisyyslausunnon ylioppilastutkintoa varten. Lausunnon kirjoittaa lukio. Lausunto merkitään tiedoksi Priimukseen.

Opiskelijahuolto Peimarin koulutuskuntayhtymän ammattiopisto Livian Paimion yksikössä

Opiskelijahuollon hyvinvointisuunnitelma vuosille 2014-2017 on liitteenä.

5. OPPILASHUOLTORYHMÄ

Oppilashuoltoryhmän rooli ja tehtävät oppilashuollossa

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä opetus-, sosiaali- ja terveystieteiden sekä muiden yhteistyötahojen välillä. Oppilashuoltoryhmä on toimielin, joka toimii kahdella tasolla. Laajasti määriteltynä se on elin, joka päiväkodissa, peruskoulussa ja lukiossa koordinoi ja kehittää oppilashuoltoa. Toisaalta se valmistelee ja käsittelee oppilaskohtaisia asioita.

Laaja oppilashuoltoryhmä

Laaja oppilashuoltoryhmä tekee ennaltaehkäisevää oppilashuollollista työtä, käsittelee oman päiväkodin ja koulun yleisiä oppilashuollollisia asioita ja kehittää yhteisön hyvinvointia. Tämän oppilashuoltoryhmän jäseniä voivat olla rehtori, vararehtori, päiväkodin johtaja, kiertävä erityislastentarhanopettaja, laaja-alainen erityisopettaja, oppilaanohjaaja, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, puheterapeutti, koulukuraattori, ja -psykologi sekä lääkäri. Lisäksi ryhmään voi kuulua opettaja, jonka luokan tai ryhmän asioita kulloinkin käsitellään. Oppilashuoltoryhmään voidaan kutsua myös ulkopuolisia yhteistyökumppaneita, joita ovat muun muassa sosiaalityöntekijä, erityisnuorisotyöntekijä ja poliisi. Oppilashuoltoryhmä tekee muistion kokouksistaan.

Yksittäisen oppilaan asioita käsittelevä oppilashuoltoryhmä

Oppilaskohtaisten asioiden osalta oppilashuoltoryhmä valmistelee ja käsittelee yksittäisten oppilaiden asioita yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa. Yksittäisen oppilaan asioiden käsittelyssä oppilashuoltoryhmä kokoontuu aina tarpeen vaatiessa. Läsä ne voivat olla ainoastaan ne oppilaan opetuksen järjestämiseen osallistuvat henkilöt, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Oppilaan huoltajan tai muun laillisen

edustajan kirjallisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään oppilaan asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja. (Perusopetuslaki 31 a §)

Kirjaamisvelvoite

Oppilashuoltoryhmällä on kokouksistaan kirjaamisvelvoite. Yksittäistä oppilasta koskevista asiasta kirjataan ylös asian vireillepanija, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut, asian käsittelyyn osallistuneet henkilöt sekä se, mitä tietoja ja kenelle oppilaasta on annettu. Kirjaamista varten tarkoitettu oppilashuoltokorttilomake on tämän käsikirjan liitteenä. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä opetuksen järjestäjä. (Perusopetuslaki 31 a §)

Salassapito, tietojen saanti ja luovutus

Oppilashuoltoon osallistuvilla työntekijöillä on salassapitovelvollisuus, eivätkä he saa ilmaista sivullisille, mitä he ovat oppilashuollon tehtäviä hoitaessaan saaneet tietää oppilaiden, henkilöstön tai heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta.

Siitä huolimatta oppilaan oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle ja opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Opetuksen järjestäjällä on myös salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä. Oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja pyytää myös muilta tahoilta. (Perusopetuslaki 40§ ja 41 §)

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän järjestämään perusopetuslain mukaiseen opetukseen tai toimintaan, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen järjestäjän pyynnöstä. Jos oppilaan opetus järjestetään muussa kuin oppilaan asuinkunnan koulussa, opetuksen järjestäjän tulee ilmoittaa oppilaasta oppivelvollisen valvontaa varten oppilaan asuinkunnalle. (Perusopetuslaki 40 § ja 41 §)

Oppilashuoltotyöntekijöiden keskeiset vastualueet ja tehtävät:

Rehtori / vararehtori / päiväkodin johtaja

- vastuu oppilashuoltoryhmän toiminnasta sekä oppilashuollon toteuttamisesta esiopetuksessa ja koulussa
- yhteydenpidosta oppilashuollon eri osapuolten kanssa
- resurssien käytön priorisointi
- äkillisissä kriisi-, onnettomuus- ja kuolemantapauksissa välitön oppilashuollollisten toimenpiteiden käynnistäminen

Opettaja

- opetusvastuu
- oppilaan psykofyysisen hyvinvoinnin seuraaminen
- oppimisen ja työskentelyn jatkuva arviointi

- ryhmädynamiikan havainnointi (mm. kiusaaminen, tarvittaessa KIVA-tiimi)
- oppilaiden poissaolojen seuranta
- yhteydenpito oppilaiden huoltajiin
- oppilashuollon tarpeen havaitseminen (huolen harmaa vyöhyke)
- yhteistyö koulun oppilashuoltohenkilöstön kanssa
- oppimissuunnitelman ja HOJKS:n laatiminen yhteistyössä erityisopettajan, huoltajien ja/tai muiden yhteistyötahojen kanssa

Erityisopettaja / kiertävä erityislastentarhanopettaja

- lapsen tilanteen kartoitus yhteistyössä huoltajien, opettajan ja rehtorin / päiväkodinjohtajan kanssa.
- erilaisten tukikeinojen, menetelmien ja ratkaisujen etsiminen sekä seuranta yhdessä opettajan ja huoltajien kanssa
- puhe-, yksilö-, pienryhmä- ja/tai samanaikaisopetuksen antaminen
- oppimissuunnitelman ja HOJKS:n laatimiseen osallistuminen
- opetusryhmien ryhmädynamiikan seuranta yhdessä opettajien kanssa
- verkostoyhteistyö

Koulunkäyntiavustaja / päivähoiton ryhmää avustava työntekijä

- oppilaan ohjaaminen, avustaminen ja tukeminen
- osallistuu opetuksen ja kasvatuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen
- erityisopetuksen tiimin jäsen
- osallistuu tarvittaessa oppilashuoltoryhmän kokouksiin

Oppilaanohjaaja / opinto-ohjaaja

- yhteydenpito oppilashuollon eri osapuolten kanssa
- yhdyshenkilö moniin työntekijäryhmiin ja oppilaisiin nähden
- tuki opettajille ja huoltajille oppilashuollollisissa kysymyksissä
- oppilaiden kokonaisvaltainen ohjaaminen ja auttaminen
- luottamuksellisten tukikeskustelujen käyminen nuorten kanssa

Terveydenhoitaja

- ennaltaehkäisevä terveydenhoito
- kasvun ja kehityksen seuranta ja tukeminen
- lapsen tai nuoren hyvinvoinnin seuraaminen, arviointi
- seulontatutkimuksista ja rokotuksista huolehtiminen
- terveysneuvonnan antaminen
- oppilaiden ja heidän vanhempiansa tukeminen
- ensiavusta ja siihen liittyvästä hoitotyöstä vastaaminen
- oppilaan ohjaaminen tarvittaessa koululääkärille tai muiden asiantuntijoiden luokse
- moniammatillinen yhteistyö

Koulukuraattori

- luottamukselliset tukikeskustelut oppilaan kanssa
- perheen tukeminen kasvatustyössä
- opettajien konsultointi sosiaaliseen hyvinvointiin, kasvuun ja kehitykseen liittyvissä kysymyksissä
- kokonaistilanteen arviointi ja tarvittaessa ohjaaminen jatkopalveluihin

- moniammatillinen yhteistyö

Koulupsykologi

- psykologiset tutkimukset ja arviointi
- oppimisvaikeuksien tutkimus ja tukitoimien suunnittelu
- luottamukselliset tukikeskustelukäynnit
- yhteistyö huoltajien ja eri yhteistyötahojen kanssa
- tarvittaessa oppilaan ohjaaminen muiden tukipalveluiden piiriin
- ryhmien kanssa työskentely mahdollisuuksien mukaan (esim. luokkatyöskentely, ryhmämuotoiset interventiot)
- verkostoyhteistyö
- kouluyhteisön kehittämis- ja suunnittelutyö

Puheterapeutti

- lapsen tilanteen kartoitus yhdessä perheen, kiertävän erityislastentarhanopettajan, lastentarhanopettajien ja terveydenhoitajan kanssa
- lapsen kielellisen kehityksen ja oppimisvalmiuksien arviointi, tukitoimien suunnittelu, toteutus ja seuranta
- oppimissuunnitelman ja HOJKS:n laatimiseen osallistuminen tarvittaessa
- tarvittaessa lapsen ohjaaminen lisätutkimuksiin tai muiden tukitoimien piiriin
- verkostoyhteistyö

Lääkäri

- lääketieteellinen asiantuntemus terveydenhuollossa
- ikäkausitarkastukset
- lääkärinlausuntojen kirjoittaminen
- tarvittaessa lähetteen kirjoittaminen lisätutkimuksiin

6. OPPILASHUOLLON MONIAMMATILLISET PALVELUT

Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuollon piiriin lapsi siirtyy noin seitsemän vuoden ikäisenä sinä kesänä, kun hän aloittaa koulunkäynnin. Esiopetusikäisten lasten terveydenhuolto toteutetaan lastenneuvolan piirissä.

Kouluterveydenhuollon tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren tasapainoista kehitystä yhteistyössä vanhempien ja koulun kanssa. Kouluterveydenhuoltoon kuuluu oppilaiden ja opiskelijoiden terveydenhoito, terveysneuvonta, koulujen ja oppilaitosten terveydellisten olojen valvonta, sekä lakisääteisiin ja tarpeellisiin erikoistutkimuksiin ohjaaminen ja ensiavun antaminen äkillisissä sairastumisissa ja koulutapaturmissa. Kouluterveydenhuollon tavoitteena on tavata kaikki oppilaat vuosittain.

Kouluterveydenhuollossa lääkärin tehtävänä on olla lapsen tai nuoren lääketieteellinen asiantuntija ja edunvalvoja hänen terveyttään ja hyvinvointiaan koskevissa asioissa. Ennen esiopetusikää lapsen kehitystä ja oppimisvalmiuksia seurataan lastenneuvolan tarkas-

tuksissa. Laaja-alainen terveystarkastus (terveydenhoitajan tarkastus sekä lääkärin tarkastus) tehdään lapselle 4-vuotiaana sekä 1. 5. ja 8. luokalla. Laajojen terveystarkastusten tavoitteena on kartoittaa jokaisen oppilaan terveys ja hyvinvointi kokonaisvaltaisesti niin fyysiseltä, psyykkiseltä kuin sosiaaliseltakin kannalta. Sekä lääkärintarkastusten että terveydenhoitajan tekemien tarkastusten tavoitteena on tukea oppilaan tervettä kasvua ja kehitystä, havaita mahdolliset terveysriskit ja -poikkeamat sekä ohjata oppilas tarpeen mukaan lisätutkimuksiin ja hoitoon. Kouluterveydenhoitaja ja lääkäri arvioivat tarvittaessa pitkäaikaissairauksien vaikutusta koulunkäyntiin yhdessä opettajien ja vanhempien kanssa ja suunnittelevat tarvittavia tukitoimia koulutyön onnistumiseksi.

Terveystarkastusten sisältö

Neuvolan 6-vuotiaille suunnattujen tarkastusten sisältö ja toimenpiteet ovat:

Käsiteltävät asiat

- lapsen terveydentila, sairastelut, allergiat
- kielellinen kehitys
- psykososiaalinen kehitys
- motorinen kehitys (karkea / hienomotoriikka)
- päivittäiset toiminnot (ruokailu, uni, harrastukset yms)
- päivähoito/ esiopetus/ kouluvalmius
- perheen tupakointi / alkoholin käyttö
- kasvatusasiat, vanhempien jaksaminen

Tutkimukset ja toimenpiteet

- paino ja pituus
- näkö ja kuulo
- verenpaine
- 6v-LENE-tutkimus
- MPR-rootus

Peruskoulun ja lukion osalta jokaisessa terveystarkastuksessa selvitetään oppilaan ja perheen terveystottumuksia ja keskustellaan oppilaan terveydentilaan liittyvistä ajankohtaisista asioista. Taustatietoina käytetään oppilaan aikaisempia terveystietoja sekä vanhemmilta, oppilashuoltoryhmältä tai opettajilta saatua tietoa. Jokaisen terveystarkastuksen yhteydessä käydään terveyskeskustelu. Terveyskeskustelussa käsitellään lapsen kehitysvaihe huomioon ottaen seuraavia asioita:

- terveellinen ravinto
- uni, lepo ja rentoutuminen
- liikunta ja ulkoilu, liikuntatottumukset
- mielenterveys ja hyvinvointi
- hygienia ja tartuntataudit
- käsitys omasta terveydentilasta
- perhe ja läheiset ihmissuhteet
- väkivaltakokemukset
- koulutyön tuki
- kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuus
- koulumatkat, ajankäyttö koulun jälkeen
- murrosikä, seksuaaliterveys, seurustelu ja ehkäisy
- harrastukset, TV, pelit, tietokone ja muu tietotekniikka
- päihteet (tupakka, nuuska, alkoholi ja huumeet)
- ammatinvalinta

Luokka	Terveydenhoitaja	Lääkärin tarkastus	Paino, pituus	Näkö	Kuulo	Ryhti-tarkastus	RR	Rokotukset	Väri näkö	Muuta
1	X	X	X	X	X	X	X	tarv..		Haastattelulomakkeet vanhemmille
2	X		X			X				
3	X		X			X				
4	X		X			X				
5	X	X	X	X		X	X			Haastattelulomake lapselle ja vanhemmille
6										Yksilöllisesti, tarpeen mukaan
7	X		X			X			X	Haastattelulomakkeet lapselle ja vanhemmille
8	X	X	X	X	X	X	X		X	Nuorten päihdemittarikysely, Nuor. terv.tod.
9	X		X			X		X (2013→)		Rokotustuloste
Lukio 1	X		X				X			Nuorten päihdemittarikysely
Lukio 2	X	tarv.	X	X	X	X	X			
Lukio 3										Tarvittaessa

Vanhemmat kutsutaan mukaan kesällä ennen koulun alkua tapahtuvaan kouluuntulotarkastukseen, 1. ja 5. luokan lääkärintarkastukseen sekä 7. luokan tarkastukseen, (tehdään kesällä tai alkusyksyksystä). Muulloinkin vanhemmat ovat tervetulleita mukaan tarkastuksiin sitä itse halutessaan ja tarvittaessa.

Tarvittavan tiedon siirtyminen kouluterveydenhuollosta kouluun varmistetaan nivelvaiheissa (lapsen siirtyessä neuvolasta alakouluun, alakoulusta yläkouluun, yläkoulusta lukioon tai ammatilliseen oppilaitokseen).

Suun terveydenhuolto

Kouluterveydenhuoltoon kuuluu myös oppilaan suun terveydenhuolto, johon sisältyvät hammaslääkärin tekemät suun terveystarkastukset vähintään kolme kertaa ja suuhygienistin tarkastukset väli vuosina. Suun terveydenhuoltoa toteutetaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

Koulupsykologipalvelut

Koulupsykologi on osa koulun moniammatillista verkostoa. Koulupsykologisen työn tavoitteena on lasten ja nuorten koulunkäynnin, oppimisen sekä hyvinvoinnin tukeminen ja edistäminen. Koulupsykologi osallistuu koulujen oppilashuoltoryhmiin.

Psykologin asiakkuudet alkavat tavallisesti joko vanhempien tai esimerkiksi opettajien, terveydenhoitajien tai koululääkärin aloitteesta. Koulupsykologi työskentelee yhteistyössä huoltajien, oppilaan ja opettajien kanssa. Pääosa psykologin asiakkuuksista liittyy oppimisvaikeuksien ja tukitoimien arviointiin, tarkkaavaisuuden säätelyyn tai toiminnanohjauksen pulmiin, tunne-elämän kehityksen solmukohtiin, omaan tai perheen kriisiin tai ongelmiin vuorovaikutussuhteissa. Asiakkuudet muotoutuvat kestoilta ja sisällöltään erilaisiksi lapsen tai nuoren tarpeiden mukaan. Koulupsykologi tapaa oppilaita heidän omissa kouluissaan.

Mikäli lapsen tai nuoren oppiminen ei etene toivotulla tavalla tai oppiminen on hyvin työlästä, voidaan sopia oppimiseen liittyvän kartoituksen tekemisestä. Oppimisvaikeustutkimukset sisältävät havainnoinnin, haastattelujen ja aikaisemman tiedon koonnin lisäksi erilaisia testejä. Testit tehdään kahden kesken oppilaan kanssa, tarkoituksena saada esiin lapsen suorituskyky parhaimmillaan. Tehtävillä tutkitaan muun muassa yleistä kyvykapasiteettia, hahmottamisen taitoja, kielellisen tietoisuuden osa-alueita ja muistin toimintaa sekä lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen osaitaitoja. Oppimisvaikeustutkimus koostuu alkupalaverista, lapsen henkilökohtaisista tutkimuskäynneistä (3-5 tapaamiskertaa 1-2 h/kerta) sekä palautekeskustelusta. Palautekeskustelussa käydään vanhempien sekä opettajan ja usein myös osa-aikaisen erityisopettajan kanssa yhteisesti tutkimustulokset läpi sekä tarkennetaan tukitoimia ja sovitaan seurannasta. Tutkimuksen pohjalta koulupsykologi kirjoittaa tarvittavat lausunnot ja yhteenvedot opetusjärjestelyjä tai jatkotutkimuksia varten.

Koulupsykologi on usein myös mukana opettajan ja huoltajien kanssa käytävissä neuvotteiluissa, joissa yhdessä keskustellen kerätään sekä koulun että kodin havainnot ja huolenaiheet sekä oppilaan vahvuudet ja mietitään, mikä olisi paras tapa auttaa oppilasta. Psykologi voi myös arvioida lapsen tai nuoren avuntarvetta keskustelujen avulla. Lievissä tunne-elämän pulmissa tai kriiseissä oppilas voi käydä koulupsykologin luona tukikäynneillä, jotka suunnitellaan sisällöltään ja kestoaltaan tapauskohtaisesti.

Paimiossa ja Sauvossa työskentelee yhteensä kaksi koulupsykologia, joista toinen toimii Paimiossa, mukaan lukien 1.8.2014 alkaen ammattiopisto Livia, ja Sauvossa sekä toinen pelkästään Paimiossa. Koulupsykologipalvelut on suunnattu perusopetukseen oppilaille sekä lukiokoulutuksen ja ammattiopisto Livian Paimion yksikön opiskelijoille.

Koulukuraattoripalvelut

Koulukuraattori on koulun sosiaalityöntekijä, joka tukee oppilaiden koulunkäyntiä sekä edesauttaa heidän sosiaalista hyvinvointiaan ja myönteistä kokonaiskehitystä. Koulukuraattori on yläkoulun oppilashuoltoryhmän jäsen ja osallistuu tarvittaessa muidenkin koulujen oppilashuoltoryhmien kokouksiin.

Koulukuraattori tapaa oppilaita heidän omissa kouluissaan, mikä helpottaa oppilaita haikautumaan keskusteluun hänen kanssaan. Koulukuraattoria voi myös tavata sillä koululla, jossa hänellä on säännöllinen vastaanottoaika. Vanhemmat tai opettaja voivat kääntyä koulukuraattorin puoleen, jos havaitsevat oppilaalla pulmia koulunkäynnissä, kaverisuhteissa tai elämänmuutosten aiheuttamia ongelmia. Myös oppilas itse voi varata ajan vastaanotolle. Muutoin kuraattorille ohjaututaan kouluterveydenhoitajan tai oppilashuoltoryhmän kautta. Koulukuraattorin keskeisimmät työmuodot ovat keskustelutuen tarjoaminen, yhteistyöneuvottelut eri tahojen kanssa ja tukitoimien järjestäminen.

Koulukuraattori osallistuu yhteistyössä koulun muun henkilökunnan kanssa erilaisten ongelmatilanteiden selvittelyyn ja ohjaa oppilaan ja hänen perheensä tarvittaessa myös muiden tukipalvelujen piiriin (esim. sosiaalitoimi, kasvatusta ja perheneuvola, lasten ja nuorten psykiatriset palvelut). Palvelut ovat luottamuksellisia.

Paimiossa ja Sauvossa työskentelee yhteensä kaksi koulukuraattoria, joista toinen toimii vain Paimiossa ja toisen työaika jakaantuu Paimion ja Sauvon kesken. Koulukuraattorin palvelut on suunnattu perusopetuksen oppilaille sekä lukion opiskelijoille.

Nuorisotyö

Nuorisotyön tehtävänä on lasten ja nuorten aktivoiminen sekä edellytysten luominen monipuoliselle nuorisotoiminnalle. Nuorisotyötä toteutetaan järjestämällä lapsille ja nuorille monipuolista toimintaa leirien, retkien, nuorisotilatoiminnan ja nuorisotapahtumien muodossa. Nuorten osallisuutta edistetään ottamalla heidät mukaan toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen sekä ohjaamalla yhteistyöhön eri tahojen kanssa. Nuorisotyöstä vastaa nuoriso-ohjaaja.

Toisaalta nuorisotyön tehtävänä on nuorten syrjäytymisen ehkäisy sekä siihen liittyen ehkäisevä päihdetyö, jossa erilaisten projektien, kampanjoiden ja tapahtumien merkitys korostuu. Valistus- ja päihdetyötä tehtäessä tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat sosiaali-, koulu- ja terveystyö sekä poliisi, seurakunta ja eri yhdistykset. Kouluyhteistyössä tärkeimpiä toimintamuotoja ovat tukioppilastoiminta, päihdevalistus ja vanhempainillat. Päihdeiden käytön, ilkeiden ja muiden ongelmien ennaltaehkäisemiseksi nuorisotyö tarjoaa erilaista tämän päivän nuorille suunnattua vapaa-ajantoimintaa.

Erityisnuorisotyö Paimiossa on lähimmäiskeskistä nuorisotyötä, joka voi olla luonteeltaan joko ennaltaehkäisevää tai korjaavaa. Tärkeintä on nuoren ja hänen kasvunsa tukeminen. Erityisnuorisotyö on hyvin sosiaalista ja henkistä auttamista. Erityisnuorisotyöntekijä tehtävänä on ”kulkea nuoren rinnalla”. Erityisnuorisotyönmuotoja ovat mm. erilaiset projektit, kampanjat, Parkki-päivystys, Valomerkki-toiminta, leirit ja tapahtumat sekä yksilö- ja ryhmäkohtaiset tapaamiset, koulun kerhotoiminta ja neuvonnat.

Lastensuojelu

Lastensuojelu koostuu lapsi- ja perhekohtaisesta sekä ehkäisevästä lastensuojelusta. Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu tarkoittaa varsinaista lastensuojelua, jonka järjestämisestä vastaa sosiaalitoimen lastensuojelu. Ehkäisevä lastensuojelu tarkoittaa esimerkiksi nuorisotyön, päivähoidon ja terveydenhuollon tarjoamaa tukea ja erityistä tukea perheille, jotka eivät ole lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun asiakkaina.

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen tai pyyntö lastensuojelutarpeen arviosta

Kuka tekee ilmoituksen tai pyynnön

Yksityishenkilö tai viranomainen voi tehdä lastensuojeluilmoituksen salassapitosäännösten sitä estämättä. Vain yksityishenkilöt voivat tehdä ilmoituksen halutessaan nimettömänä. Ilmoitusvelvollisuus koskee esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen ja poliisitoimen palveluksessa olevia henkilöitä. Viranomaisten tekemät lastensuojeluilmoitukset toivotaan kirjallisina. Ilmoitusvelvolliset voivat myös pyytää lastensuojelutarpeen arviota yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa. Lastensuojelutarpeen selvitys voidaan aloittaa myös perheen omasta yhteydenotosta ja avunpyynnöstä.

Milloin

Lastensuojelutarpeen selvityspyyntö tai lastensuojeluilmoitus tehdään, kun henkilö epäilee lapsen tai nuoren hyvinvoinnin tai kehityksen vaarantuvan hoidon ja huolenpidon puutteen, kehitystä vaarantavien olosuhteiden tai lapsen tai nuoren oma käyttäytymisen vuoksi.

Miten

Paimio: puhelimitse arkisin klo 8-16 numeroon 02–474 511 (kaupungintalon vaihde, josta puhelu ohjataan sosiaalityöntekijälle), kirjallisesti osoitteeseen Kaupunginvirasto / lastensuojelu, Vistantie 18, PL 50, 21530 Paimio.

Sauvo: 02–4744181 (suora numero sosiaalityöntekijälle) tai Kunnanvirasto / lastensuojelu, Vahtistentie 5, 21570 Sauvo.

Iltaisin ja viikonloppuisin: 112 (häät numero, josta puhelu ohjataan Turun sosiaalipäivystykseen).

Lastensuojelutarpeen selvitysvaihe

Lastensuojeluilmoituksen ja pyynnön saatuaan lastensuojelu arvioi välittömästi, onko lapsella tarvetta kiireellisiin lastensuojelutoimenpiteisiin. Tämän jälkeen korkeintaan seitsemän seuraavan arkipäivän aikana lastensuojelu ratkaisee, ryhdytäänkö asiassa lastensuojelutarpeen selvityksen tekemiseen. Lastensuojelutarpeen selvitysvaiheen aikana perheenjäseniä voidaan tavata yhdessä ja erikseen, perheen luona voidaan käydä kotikäynnillä sekä olla yhteydessä lapselle läheisiin henkilöihin sekä eri yhteistyötahoihin kuten kouluun ja päiväkotiin. Lastensuojelutarpeen selvitys valmistuu viimeistään kolmen kuukauden kuluessa lastensuojeluasian vireille tulosta. Selvityksen perusteella päätetään, jatketaanko perheen lastensuojeluasiakkuutta selvitysvaiheen jälkeen vai päätetäänkö asiakkuus selvitysvaiheen valmistuttua.

Lastensuojeluilmoitusten ja pyyntöjen saaminen lastensuojeluun on tärkeää, vaikka lapsella olisi jo lastensuojeluasiakkuus. Ilmoitusten ja pyyntöjen myötä voidaan saada tärkeää tietoa lapsen tilanteesta tukitoimien arvioimiseksi ja järjestämiseksi.

Lastensuojelun tukitoimet

Lastensuojelutarpeen selvitysvaiheen jälkeen lastensuojeluasiakkuus jatkuu useimmiten lastensuojelun avohuollon tukitoimien järjestämisenä. Asiakkuus voi päättyä, kun avohuollon tukitoimille ei ole enää tarvetta. Asiakkuus voi muuttua lastensuojelun sijaishuoltoon kiireellisen sijoituksen tai huostaanoton myötä. *Yhtäjaksoisen ½vuoden kestäneen sijaishuollon jälkeen täysi-ikäisellä nuorella on mahdollisuus vapaaehtoiseen lastensuojelun tukeen jälkihuoltona hänen ollessaan 18–21 vuotta.

Avohuollon tukitoimet

Avohuollon tukitoimet ovat ensisijaisia lastensuojelun tukimuotoja. Usein perhettä tuetaan sosiaalityöntekijän tapaamisilla ja perhetyöllä (esimerkiksi ohjaajien keskustelut perheenjäsenten kanssa muun muassa kasvatukseen liittyen). Lisäksi avohuollon tukimuotoja ovat taloudellinen tuki, asumisen turvaaminen, tukihenkilö tai -perhe, vertaisryhmätoiminta (esimerkiksi ensisynnyttäjien vertaisryhmä Paimiossa) sekä muut lapsiperheiden palvelut. Lasten päivähoitoa ja kotipalvelua voidaan järjestää perheelle tarvittaessa myös lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Avohuollon tukitoimena voidaan myös sijoittaa lapsi kodin ulkopuolelle, jolloin tarkoituksena on lapsen tuen tarpeen arvioiminen, lapsen kuntouttaminen tai lapsen huolenpidon väliaikainen järjestäminen erityistilanteessa. Sijoituksen edellytykset ja sen vaihtoehdot arvioidaan viimeistään kolmen kuukauden kuluttua sijoituksen alkamisesta.

Kiireellinen sijoitus ja huostaanotto

Lapsi on sijoitettava kiireellisesti kodin ulkopuolelle, jos huostaanoton edellytykset täyttyvät ja lapsi on sijoittamattomana välittömässä vaarassa tai muusta painavasta syystä kiireellisen sijoituksen ja sijaishuollon tarpeessa. Kiireellisen sijoituksen ja huostaanoton yhteydessä oikeus päättää lapsen olinpaikasta, hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta siirtyy vanhemmilta sosiaalilautakunnalle ja sen edustana lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Lastensuojelun on otettava lapsi huostaan, jos huostaanoton seuraavat kolme edellytystä täyttyvät:

- 1) Lapsen kasvuolosuhteet tai oma käytös vaarantavat tai uhkaavat vaarantaa vakavasti lapsen terveyden tai kehityksen.
- 2) Avohuollon tukitoimet eivät ole sopivia tai ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi.
- 3) Sijaishuollon arvioidaan olevan lapsen edun mukaista.

Kiireellisellä sijoituksella ja huostaanotolla tuetaan lasta ja hänen perhettään. Sijaishuollossa tuetaan lapsen ja hänen läheisten yhteydenpitoa sekä arvioidaan lapsen mahdollista kotiinpaluuta.

7. OPPILASHUOLTOON LIITTYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ

Tiedottaminen kotiin

Oppilashuoltoa toteutetaan yhdessä huoltajien kanssa. Esiopetuksessa voidaan huoltajia tavata jopa päivittäin ja keskustella lapsen asioista esiopetukseen tulo ja hakutilanteissa. Muuten yhteyttä pidetään puhelimitse ja sähköpostin avulla. Reissuvihkoa käytetään neutraalin informaation välittämiseen. Perusopetuksessa ja lukiossa tiedottamisen välineenä käytetään Wilmaa. Tarvittaessa huoltajiin ollaan yhteydessä puhelimitse. Vanhempainillat ovat kaikilla kouluasteilla tilanteita, joissa huoltajille voidaan tiedottaa erilaisista teemoista, aihekokonaisuuksista ja toimintatavoista.

Yleisen tiedottamisen kanavina käytetään päivähoidon ja päiväkotien esitteitä sekä syksyisin kotiin jaettavaa koulutiedotetta. Yleistä tietoa esi-, perus ja lukio-opetuksesta saa Paimion ja Sauvon internetsivuilta sekä koulujen omilta kotisivuilta.

Poissaolojen seuraaminen

Perusopetuslain (628/1998, 477/2003) mukaan opetuksen järjestäjän tulee seurata perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Poissaolojen seurannalla pyritään ennalta vaikuttamaan oppilaan mahdollisiin kouluvaikeuksiin ja samalla seurataan oppivelvollisuuden toteutumista. Osa kouluista hoitaa poissaoloilmoitukset ja – seurannan Wilman välityksellä.

Huoltajia pyydetään ilmoittamaan lapsensa poissaolosta luokanopettajalle, luokanvalvojalta tai kouluun jo ensimmäisenä poissaolopäivänä. Ilmoitustavasta on sovittu vanhempainillassa. Mikäli kouluun ei ilmoiteta oppilaan poissaolosta tai oppilas on koulupäivän aikana ilmoittamatta pois yksittäisiä tunteja, luokanopettaja / luokanvalvoja ottaa yhteyttä huoltajaan käytännössä viimeistään kolmantena päivänä.

Koulukiusaaminen/ KiVa koulu

Kiusaamisella tarkoitetaan sitä, kun tietty lapsi joutuu toistuvasti muiden vihamielisen käyttäytymisen kohteeksi. Hänelle aiheutetaan tahallaan ja toistuvasti ikävyyksiä ja pahaa mieltä. Kaikki lasten väliset riitatilanteet eivät kuitenkaan ole kiusaamista. (Salmivalli 2003).

Lapsella ja nuorella on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Kuitenkin kiusaaminen on ongelma, joka koskettaa kaikkia päiväkoteja ja kouluja koosta ja sijainnista riippumatta. Koulukiusaaminen on yksi väkivallan muoto ja siksi on tärkeää, että koulukiusaamista pyritään ennaltaehkäisemään ja siihen puututaan järjestelmällisesti. Suunnitelmallinen kiusaamisen ennaltaehkäisy edesauttaa parhaiten turvallisen oppimisympäristön luomisessa. Kiusaamisen ehkäisyssä on tärkeää, että vanhemmat ovat tietoisia kiusaamiseen liittyvistä tekijöistä ja päiväkodin ja koulun toimintamalleista kiusaamisen ehkäisemiseksi. Työn onnistumisen kannalta on tärkeää, että toimintamallin toteuttamiseen sitoudutaan. Sitoutuminen edellyttää kaikkien työntekijöiden yhteistyötä ja arvokeskustelua. Opettajan oikeusturvan kannalta on olennaista, että kiusaamiseen puuttumiset dokumentoidaan, jos tilanne

vaatii jälkikäsitteilyä ja jatkoselvittelyjä. Vanhemmille on hyvä aina tiedottaa, mitä koulussa on tapahtunut.

Paimion ja Sauvon peruskouluissa noudatetaan KiVa Koulu -ohjelmaa, joka on Turun yliopiston psykologian oppiaineen ja Oppimistutkimuksen keskuksen yhteistyönä kehittämä kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma. Jokaisella koululla on koulutettu KiVa Koulu -tiimi. Kiusaamistapauksissa huoltajat ottavat ensisijaisesti yhteyttä oppilaan omaan opettajaan, luokanvalvojaan tai ryhmäohjaajaan. Kaikista ilmitulleista kiusaamistapauksista on hyvä ilmoittaa kouluun, jotta niihin voidaan puuttua. Lisätietoa KiVa Koulu – ohjelmasta löytyy myös internetistä osoitteesta: <http://www.kivakoulu.fi>

Koulutapaturmien ehkäisy

Koulun turvallisuudesta vastaa kunta ja yksittäisessä koulussa turvallisuuden edistämistä johtaa rehtori yhdessä kouluterveydenhuollon ja muun kouluhenkilökunnan kanssa. Tapaturmien ehkäisyllä tarkoitetaan fyysisen ympäristön, sosiaalisten suhteiden ja – tilanteiden sekä sattuneiden tapaturmien seuraamista.

- Koulussa tulee sopia turvallisen liikkumisen säännöistä (esim. välitunnit, siirtymät, koulumatkat, huolto- ja saattoliikenne koulun alueella).
- Asianmukaisten suojainten käyttö, koulumatkoilla ja eri oppitunneilla
- Kunnan pelastustoimen kanssa toteutetaan koulussa säädösten mukaiset tarkastukset ja harjoitukset.
- Koulujen turvallisuussuunnitelmat

Tapaturmien ehkäisyn toimintamalli kouluun ja päiväkotiin: www.mll.fi/kuudenkoonmalli
Lisätietoa turvallisesta koulupihasta: www.kotitapaturma.fi

Koulun työoloselvitys

tehdään osana työsuojelun työpaikkaselvityskäyntiä yhdessä oppilaitoksen, koulu- tai opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan ja työsuojeluhenkilöstön kanssa. Selvitys pyritään tekemään kolmen vuoden välein kaikissa oppilaitoksissa.

Työoloselvityksessä tarkastetaan muun muassa:

- ilmanvaihto, valaistus, pintamateriaalit, lämpimyyden/kylmyys,
- ergonomia, melu,
- tapaturmien riskitekijät: aineluokat (käsityö, kemia, fysiikka, liikunta, kotitalous), työvälineiden turvallisuus, koulujen piha-alueiden turvallisuus ja piha-alueella olevien välineiden turvallisuus

Päihteiden vastainen toiminta

Perusopetuslain mukainen turvallinen oppimisympäristö edellyttää myös päihteiden vastaisen työn kehittämistä kouluyhteisössä. Tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa päihteiden kanssa vaikeuksiin joutunut lapsi tai nuori ja ohjata hänet tarkoituksenmukaisen avun piiriin. Epäilyn tai huolen herätessä oppilas ohjataan terveydenhoitajalle. Vaikka mitään yleispätevää tunnusmerkkiä päihteiden käytöstä ei olekaan, kaikkeen tavanomaisesta poikkeavaan käytökseen on syytä kiinnittää huomiota. Epäilyttä-

vien ja tuntemattomien henkilöiden liikkumiseen koulun alueella työpäivän aikana tulee puuttua.

Terveystenhoitaja ja Paimiossa myös erityisnuorisotyöntekijä toimivat yhteistyössä koulun kanssa. Käytettävissä on myös koulupoliisin ja poliisisosiaaliohjaajan palveluita. Tarvittaessa pidetään aiheeseen liittyviä oppitunteja ja järjestetään teemapäiviä sekä luentoja ja vanhempainiltoja. Paimion nuoriso- sosiaali- sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuoltopalvelut ovat tehneet vuonna 2009 Nuorten päihdepolku – varhaisen puuttumisen mallin, joka sisältää varhaisen puuttumisen mukaisia toimintaohjeita päihitteettömyyden edistämiseksi. Tätä toimintamallia voi tiedustella Paimion nuorisopalveluista.

Päihde-epäilyn herätessä oppilaan tilannetta käsitellään oppilashuoltoryhmässä ja suunnitellaan jatkotoimenpiteet. Huoltajiin ja tarvittaessa myös muihin yhteistyötahoihin otetaan yhteyttä.

Päihteisiin liittyvää tietoa löytyy osoitteesta www.paihdelinkki.fi

Vaara- ja kriisitilanteet

Jokaisen päiväkodin ja koulun tulee suunnitella toimintaansa siten, että mahdollisilta vaaratilanteilta ja tapaturmilta voidaan välttyä. Vaaratilanteiden ehkäisemiseksi kaikissa päiväkodeissa ja kouluissa tulee olla turvallisuussuunnitelma ja vaaratilanteiden varalle pelastussuunnitelma.

Erilaisissa lapsia ja nuoria kohdanneissa kriisitilanteissa, esimerkiksi kuolonuhreja vaatineissa onnettomuuksissa, oppilaan tai perheenjäsenen äkillisessä kuolemantapauksessa tai vakavassa uhkatilanteessa, voidaan käyttää apuna psyykkistä jälkipuinti- eli debriefing-toimintaa. Toimintaa järjestää yhteistyössä Paimion ja Sauvon terveyskeskus sekä molempien kuntien seurakunnat ja sosiaalitoimet. Yhteyshenkilöinä kriisityöntekijöihin toimivat Paimion-Sauvon terveyskeskuksen psykiatrinen sairaanhoitaja ja psykologi.

8. OPPILASHUOLLON ARVIOINTI

Paimiossa ja Sauvossa arvioidaan oppilashuoltoa ja muutakin koulujen toimintaa sekä opetussuunnitelman toteutumista vuonna 2013 alkaneen Laatu- ja arviointisuunnitelman mukaisesti. Arviointi perustuu perusopetuslakiin sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin. Oppilashuollon toteutumista arvioidaan opetuksen järjestäjän, toimintayksikön ja yksilön tasolla. Opetuksen järjestäjän tasolla arviointikriteereitä ovat esimerkiksi oppilashuollon henkilöstöresurssit, kehittämistyöryhmien olemassaolo, tehostetun ja erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden määrä sekä ilman päättötodistusta tai jatko-opiskelupaikkaa jäävät ja peruskoulunsa keskeyttäneet oppilaat.

Toimintayksikkökohtaisen arvioinnin kriteereitä ovat muun muassa erilaisten lasten ja nuorten turvallisuuteen ja hyvinvointiin liittyvien suunnitelmien olemassaolo sekä harjoitusten ja työolojen tarkastusten toteuttaminen, koko toimintayksikköä koskevan oppilashuoltotyöryhmän kokoonpano ja nivelvaiheyhteistyön toimivuus.

Yksilötasolla oppilashuollon toimintaa voidaan arvioida muun muassa oppimissuunnitelmi- en ja HOJKS:i- en suhteella tehostetun ja erityisen tuen tarpeessa oleviin oppilaisiin, van- hempainvarttien määrällä, huoltajakyselyin selvitettyllä koetulla laadulla. Kouluterveys- kyselyt antavat tietoa nuorten kokemasta hyvinvoinnista ja oppilaiden hyvinvointiprofiililla voidaan mitata nuorempien lasten hyvinvointikokemuksia koulussa.

Oppilashuollon kehittämishankkeen verkostotyöryhmä jatkaa oppilashuollon arviointiryh- mänä seuraten oppilashuollon kehittämissuuntia ja opiskelu- huollon hyvinvointisuunnitel- man sekä opiskelu- huoltosuunnitelman päivittämistarpeiden valmistelussa ohjausryhmän esitysten valmistelussa. Ryhmä kokoontuu kerran vuodessa ja tarvittaessa useammin.

Kouluterveys 2013- tutkimuksen mukaan Paimion ja Sauvon oppilashuoltopalvelut ovat valtakunnallisesti ja seutukunnallisesti hyvällä tasolla. Vuonna 2012 rekrytoidut toinen kou- lupsykologi ja toinen koulukuraattori ovat parantaneet oppilashuollon tilannetta. He ovat tuoneet mukanaan myös uusia työmenetelmiä, kun työssä on aikaa entistä enemmän myös ennalta ehkäisevään työhön ryhmäinterventioiden avulla.

Perusopetuksen ryhmäkoot ovat Sauvossa olleet perinteisesti kohtuullisen pieniä. Paino- piste on saada kehitettyä pienryhmätoimintaa Sauvon koulukeskuksessa tehostetun tuen ryhmässä/ryhmissä. Paimion perusopetuksessa yli 25 oppilaan ryhmät vähenevät vuosit- ain ja syksyllä 2014 ei ole enää yhtään isoa ryhmää. Pienryhmätoiminta on voimakkaan kehittämisen kohteena Vistan koulussa. Muutoksia tullaan seuraamaan Laatu- ja arviointi- suunnitelman mukaisesti.

OPISKELUHUOLLON HYVINVOINTISUUNNITELMAN LIITTEET

Opiskelu- huollon hyvinvointisuunnitelma 2014-2017, Peimarin kky, ammattiopisto Livia

OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMAN LIITTEET

Liite 1: Oppilashuoltokortti

Liite 2: Koulun puheeksiottolomake oppilashuoltotyöryhmälle

Liite 3: Esiopetuksen antama arvio lapsen valmiuksista

LÄHTEET

Esi- ja perusopetuksen oppilashuollon strategia ja käsikirja. Turun hyvän käytännön ohjeis- tus 2008

Honkanen, E. Suomala, A. 2009. Oppilashuollon käsikirja. Tammi.

Kouluterveydenhuolto 2002. Opas kouluterveydenhuollolle, peruskouluille ja kunnille. Sta- kes. oppaita 51.

Neuvolatoiminta, Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto. Asetuksen (380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet. Julkaisuja 2009:20. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Niinikoski, M-L. Eeronen, A. Venäläinen, R. 2010. Esi- ja perusopetuksen oppilashuollon palvelurakenteen arviointi kehittäjäkunnissa. Raportit ja selvitykset 2010:5. Opetushallitus.

Salon kaupungin oppilashuoltosuunnitelma 2009